

guerra, un període en què l'acció estatal i municipal en la construcció d'habitatges es limitava a l'Obra Sindical del Hogar i als Planes de Urgència Social. A més, durant el primer franquisme el mercat immobiliari privat era gairebé inexistent. No obstant, amb motiu del XXXV Congrés Eucarístic neix el Patronato de las Viviendas del Congreso Eucarístico, promogut pel bisbe Modrego i amb la col·laboració de sectors de la burgesia industrial i financera de Barcelona. Martí Checa estudia aquesta tercera iniciativa a Barcelona, centrant-se en els casos de l'Hospitalet, Viladecans i Gavà. Sobretot resulten interessants les característiques dels habitatges i la seva forma d'adjudicació, amb el favoritisme dominant.

Tanca aquest segon apartat sobre el *desarrollismo* l'article de Robert Bernad, «L'Assemblea de Catalunya i el moviment obrer al Baix Llobregat». Es tracta d'una aproximació a les relacions entre el moviment obrer organitzat i l'Assemblea de Catalunya (AC), on es caracteritza el moviment obrer antifranquista dels setanta i com alguns sectors sindicals i d'extrema esquerra rebutjaven els plantejaments de l'AC i buscaven una dinàmica pròpia i autònoma, perquè consideraven reformistes els plantejaments de CC.OO. L'article aporta, entre altres, dades sobre la vinculació de les mobilitzacions obreres i l'AC, des de la fundació fins a la concentració de Sant Cugat de l'any 1973, com també sobre la dinàmica de solidaritat amb les empreses en lluita i la seva repercussió sobre la població. Bernad evidencia

el paper catalitzador del moviment obrer de la comarca en la lluita antifranquista. D'altra banda l'anàlisi de la relació entre moviment obrer i moviment popular, només apuntada en aquest treball, ens mostraria altres aspectes de la crisi del franquisme.

La tercera part del llibre, «Associacionisme i cultura», és una mica de calaix de sastre. «Art d'avantguarda i art convencional a Sant Feliu de Llobregat», d'Enric Ferreras, ens mostra el domini absolut del conservadorisme que s'imposava especialment a les petites poblacions. «Els espectacles públics (1939-1975)», d'Àngel Muñoz, és una aproximació excessivament generalista i desigual tant en l'espai com en el tipus de manifestacions o espectacles, però que limitada a un sol aspecte, com podria ser el cinema o les festes, i sobre tots els pobles de la comarca, podria mostrar dades fins ara no treballades. Un tercer article, «Política cultural i migracions. L'Hospitalet de Llobregat (1960-1980)» de Clara C. Parramon, és una anàlisi molt interessant per la novetat de l'enfocament. Ens mostra les contradiccions de la política municipal envers la població immigrada en el període 1966-1979, on es trobaren dues perspectives municipals diferents i fins i tot oposades sobre la qüestió, des de les dues regidories implicades: Fiestas y Festejos i Cultura. L'estudi analitza com en ambdós casos l'elitisme era un element comú, bé per mitjà de l'envelat de pagament de les festes majors o de les Noches de la Ciudad dirigides als ciutadans selectes. De

fet, però, des de Fiestas hom tractava d'adaptar-se a la nova cultura de masses imposada per la televisió, mentre que des de la conselleria de cultura es promovia la "Cultura" amb majúscula, però alhora popular i de qualitat. Ambdues visions arribaren a l'enfrontament l'any 1974, encara que partien d'un mateix principi: els nous nadius eren gent, desgraciadament, sense cultura, que havien de ser integrats o assimilats. Al llarg de l'article, Parramon fa moltes observacions a partir de les activitats promogudes a la ciutat, com la utilització de la sardana, o sobre l'ús municipal d'altres manifestacions folklòriques perquè l'Hospitalet fos l'espai idoni per l'assumpció de l'espanyolisme franquista, la fusió de tots els pobles en allò superior que era "ser español". Finalment observa com els objectius de la política cultural franquista acabaren afavorint l'expressió col·lectiva antifranquista des del moviment associatiu dels barris.

Joan Camós

POLÍTICA I PERIODISME: UN DIFÍCIL MARIDATGE

Lluís COSTA

El Autonomista: El diari dels Rahola. Els orígens del periodisme modern a Girona (1898-1939),

Girona: 2000.

En l'inici de la transició democràtica, la insistència que la història de la premsa catalana estava a les beceroles marcà l'agenda del desenvolupament de la història de la premsa a casa nostra. En aquest, com en altres terrenys, la fi de la Guerra Civil havia interceptat el desenvolupament normal de l'activitat iniciada a la dècada de 1920 amb els treballs de Joan

Givanel i Mas, entre altres. I encara que llavors, a les darreries dels anys setanta, disposàvem dels dos volums de Rafel Tasis i Joan Torrent, el balanç global era perceptiblement insuficient. El treball individual i col·lectiu, com també institucional, dels anys següents es fa visible ara en els nombrosos estudis i catàlegs publicats des de llavors, i també en l'existència de col·leccions especialitzades. El panorama resta, però, lluny de ser plenament normalitzat. És per això que l'aparició d'*El Autonomista: el diari dels Rahola*, una nova obra de l'estudiós de la premsa gironina Lluís Costa, conegut ja

per un grapat de treballs anteriors, constitueix una fita. A més, aquest llibre de Costa inaugura Papers de Comunicació, una col·lecció nova que la demarcació de Girona del Col·legi de Periodistes de Catalunya edita amb el suport de la Diputació gironina per tal de redoblar els esforços editorials que l'esmentat Col·legi desplega ja a Barcelona des del 1988 amb els seus Vaixells de Paper.

En aquesta ocasió Lluís Costa ens ofereix un documentat estudi d'un periòdic republicà gironí, l'evolució del qual no apareix aïllada i sí, per contra, en relació a la del conjunt de la premsa gironina, inclo-